

سرشناسه	علیانسب، سیدمرتضی، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	شادی مثبت در اسلام / سیدمرتضی علیانسب.
مشخصات نشر	قم: تولی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۰۰ ص.
شابک	978-600-7882-85-6
نیت فهرست نویسی	فیمیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۷۹ - ۲۰۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	شادی - جنبه های مذهبی - اسلام
موضوع	Cheerfulness - Religious aspects - Islam
موضوع	شادی - احادیث
موضوع	Cheerfulness - Hadiths
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ض ۸/ع ۸/۲۲۲ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۶۳۷
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۹۹۳۲۷

نام کتاب: شادی مثبت در اسلام

نویسنده : سید مرتضی علیانسب

انتشارات: تولی

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۷

تعداد: ۵۰۰

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۸۲-۸۵-۶

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
----	----------

فصل اول

کلیات مفاهیم

۱۷	۱. مقدمه
۱۷	۱-۲. سوال اصلی
۱۷	۱-۳. سوالات فرعی
۱۸	۱-۴. روش تحقیق
۱۸	۱-۵. پیشینه
۱۹	۱-۶. ضرورت
۲۰	۱-۷. نوآوری تحقیق
۲۰	۱-۸. محدودیت ها
۲۰	۲. مفاهیم
۲۱	۲-۱. اخلاق
۲۱	۲-۱-۱. اخلاق در لغت

۲۲	۲-۱-۲. اخلاق در اصطلاح
۲۲	۲-۱-۳. صفات راسخ نفسانی
۲۳	۲-۲-۱. فضایل اخلاقی
۲۳	۲-۱-۳. علم اخلاق
۲۵	۲-۲. شادی
۲۶	۲-۲-۱. سرور
۲۶	۲-۲-۲. طرب
۲۷	۲-۲-۳. بهجه
۲۷	۲-۲-۴. به
۲۸	۲-۲-۵. ماضیه
۲۹	۲-۲-۶. مستباضه
۲۹	۲-۲-۷. فرح
۳۰	۳-۲. اخلاق شادی
۳۱	۳-۲-۱. هنجارها و آسیبها
۳۲	۳-۳-۲. شادی مثبت و منفی

فصل دوم

انواع شادی

۳۷	۱. شادی سالم
۳۸	۱-۱. شادی در بستر سلامت معنوی
۳۹	۲-۱. شادی معنوی
۴۰	۳-۱. شادی با رضایت و اطمینان
۴۱	۴-۱. شادی سلوک
۵۲	۲. شادی ناسالم
۵۲	۲-۱. اندوه مادی
۵۶	۲-۲. شادی مادی
۶۱	۳-۲. رابطه غم و شادی مادی

فصل سوم:

مطلوبیت شادی

۶۹	۱. مبادی شادی
۷۲	شادی برتر
۷۴	۲. مبادی اخلاق شادی
۷۵	نگرش زندگی و سلامت روان
۸۰	۳. اهداف اخلاقی شادی
۸۳	۴. معیار کلی سلامت

فصل چهارم:

هتجار شناسی شادی

۹۱	۱. گفتار اول: هتجار های ایمان بیان
۹۲	۱-۱. اصلاح انگیزه
۹۳	۱-۲. یاد خدا
۹۶	۱-۳. تقوی
۹۸	۱-۴. امید
۱۰۳	۱-۵. توکل
۱۰۴	۱-۶. شکر
۱۰۶	۱-۷. آخرت گرایی
۱۰۹	۱-۷-۱. یاد مرگ
۱۱۰	۱-۷-۲. رهد
۱۱۳	۲. گفتار دوم: هتجارهای فردی
۱۱۴	۲-۱. حق گرایی
۱۱۶	۲-۲. دور اندیشی

۱۱۸	۳-۲. بلند همتی
۱۲۱	۴-۲. خویشنداری
۱۲۴	۵-۲. کرامت نفس
۱۲۶	۶-۲. عفت
۱۲۸	۷-۲. قناعت
۱۲۹	۳. گفتار سوم: هنجارهای اجتماعی
۱۳۰	۱-۳. دادگری
۱۳۱	۲-۳. راستی
۱۳۳	۳-۳. خیرخواهی
۱۳۵	۴-۳. شاد کردن جوان
۱۳۸	۵-۳. سیاستگری از ساد کننده
۱۴۰	۶-۳. تواضع
۱۴۲	۷-۳. حیا
۱۴۳	۸-۳. وقار
۱۴۴	۹-۳. موعظه

فصل پنجم:

آسیب شناسی شادی

۱۴۹	نظام شادی ناسالم
۱۵۵	۱. گفتار اول: آسیب های ایمانی
۱۵۶	۱-۱. خودگرایی
۱۵۸	۲-۱. دنیاگرایی
۱۵۹	۱-۲-۱. جاودان پنداری دنیا
۱۵۹	۲-۲-۱. بزرگ پنداشتن دنیا
۱۶۰	۳-۱. باطل گرایی
۱۶۴	۲. گفتار دوم: آسیب های اخلاقی

۱۶۵ ۱-۲ بی بند و باری

۱۶۷ ۲-۲ زیاده روی

۱۶۹ ۳-۲ غفلت

۱۷۱ ۴-۲ ناسپاسی

۱۷۳ ۵-۲ فحرفروشی

۱۷۴ ۶-۲ سرکشی

۱۷۷ منابع

پیشگفتار

قرآن کریم از دو قسم شادی و الم و ناء الم سخن گفته و معیار سالم بودن را نگرش الهی داشتن در شادی قرار داده است. این بینا در یک تقسیم بندی از شادی و لذت های نفس، آن را بر اساس قوی نفس تقسیم نموده است.^۱ به طور مثال ابتهاج عقلی با آگاهی و دانستن حاصل می شود. لذت قوه شهوت با ارضای امیال جنسی و خوردن به دست می آید. قوه غضب با غلبه و پیروزی لذت می برد. هر یک از قوای نفس انسان دارای شادی مربوط به خود است و از ادراک تقسیم لذت می برد و از ادراک ناملایم دچار رنج می گردد. هر یک از قوا که در انسان قوی تر باشد لذت انسان نیز در همان جنبه قوی تر خواهد بود.^۲

از منظر اخلاقی فلسفی قوه شهوت و غضب چنانچه تحت انقیاد و تسلیم عقل باشند فضایل اساسی عفت و شجاعت را پدید می آورند. در غیر این صورت از حد وسط اعتدال خارج شده و به وادی افراط و تفریط می لغزند. اعتدال در قوه عقل نیز موجب فضیلت حکمت خواهد بود. در مجموع شخص از ایجاد اعتدال در قوای نفس، ملکه و فضیلت

۱. ابن سینا، *الاسرار و تنبیهات*، ج ۲، ص ۳۷۴

۲. نراقی، *جامع السعادات*، ج ۱، ص ۵۳

عدالت را کسب می‌نماید.^۱ و تمام شادی‌هایش از هر یک از قوا یا فضیلت و در حد اعتدال خواهد بود و این اعتدال شادی آفرین و لذت بخش است. ایجاد فضیلت در این نوع شادی می‌تواند پلی برای تعالی و ارتقا به شادی‌های اصیل معنوی گردند.

از سویی در میان انواع مصادیق شادی، حالتی متصور است که محل بحث و نزاع بوده و مورد عده‌ای با انحصارگرایی و مناقشه در مثال‌های قرآنی دچار افراط و تفریط در مدح و ذم شادی شدند و هیچ گاه معیار روشنی برای تشخیص مصادیق خوب و بد شادی ارائه نکردند. این قسم شادی بسیار چالش‌انگیز و مستعد بروز فضایل و رذایل اخلاقی است. بدون در دست داشتن معیار، پرداختن به این شادی، ممکن است سبب بروز رذایل و برخی آسیب‌های اخلاقی و اجتماعی شود.

شادی حاصل از نعمت‌های مادی در این قسم است و طبع آدمی نیز از داشتن آن‌ها شادمان می‌شود، ولی نه به طور قهراً می‌توان ادعا کرد که این شادی باطل و بی‌جا است و نه حکم کلی به حقانیت همه مصادیق این شادمانی‌ها صادر کرد، چراکه به خودی خود ارزش گذاری نمی‌شوند. اکنون چه باید کرد؟ حال چاره‌ساز در چیست؟ اگر بخواهیم جامعه‌ای شاد و آرام و در عین اخلاق‌محور داشته باشیم؟ بدون شک کنار گذاشتن آن به حکم احتیاط، جفایی جبران‌ناپذیر در خصوص این موهبت الهی است. رهاشدن آن به حکم برائت نیز نوعی بی‌مبالاتی اخلاقی است که آسیب‌های آن نیز بر فرد و اجتماع میر قابل حیران خواهد بود.

بنابراین سخن در گونه‌ای از شادی است که با لحاظ عوامل فاعلی و کیفیت آن، نمی‌توان حکم قطعی به خوبی و بدی آن داشت و یک شخص متدین نیز بر اثر انگیزه به اصولی متقن جهت استنباط حکم اخلاقی شادی مورد نظر خویش است و سعی بر کسب حدود و کیفیت شادی مطلوب اخلاق اسلامی را بر اساس اصول اخلاق شادی تنظیم نموده و به فضایل اخلاقی شادی آراسته گردد. تعیین ملاک برای ارزش گذاری این قسم شادی‌ها نیازمند بررسی عمقی آیات و روایات و توجه به رویکرد کلی دین در این مسأله

هست. چرا که برای حل این چالش، نیازمند اصول و ملاک‌های دقیق‌تری هستیم که بتوان مصادیق منفی و مثبت را از هم تفکیک نمود. در نهایت باید گفت تعیین‌کننده ارزش اخلاقی این شادی، میزان انطباق بیش و عمل فرد با این اصول اخلاقی است و نوع برخورد نظری و عملی انسان نسبت به شادمانی، تعیین‌کننده این ارزش‌گذاری است. این پژوهش با انگیزه یاد شده اقدام به بررسی دیدگاه قرآن و روایات در اخلاق شادی نموده است تا شایسته‌ترین سازنده در نتیجه آن نتیجه آن پدید آید.

بر خود لازم می‌دانم تشکر کنم از استادان محترم حجج اسلام دکتر محمدتقی فعالی، دکتر سید محمد رضا موسوی نسب، دکتر محمد هدایتی که همواره عنایت لازم را داشته‌اند. فصل‌های مختلف این کتاب قبلاً در قالب مقاله علمی پژوهشی چاپ یا در کنفرانس‌های بین‌المللی و ملی ارائه شده که زمینه پختگی این اثر را ایجاد کرد. این موفقیت با عنایت ویژه استاد روس تحقیق در مطالعات دینی و پژوهشگر حوزه‌های اخلاق کاربردی جناب حجت الاسلام والمسلمین سید ضیاءالدین علیانسیب انجام گرفت.